

sàrsia

sàrsia

Treball de Final de Grau
Belles Arts

Esther Marsal i Boyer
NIUB: 10287981

Línia d' Art imprès i edició
Àmbit: Gravat
Tutora: Dra. Mireia Feliu

Universitat de Barcelona

Resum / Abstract 5

A prop del mar 9

Breu recorregut artístic 11

Referents 25

Mètode i procés 37

Sàrsia 55

Conclusions 61

Agraïments 65

Bibliografia i webgrafia 69

RESUM

“Sàrsia”¹ és el títol que rep la instal·lació que presento com a treball de final de Grau de Belles Arts. Aquesta instal·lació, realitzada dins l'àmbit de gravat, és una crítica al desastre natural que els éssers humans estem provocant al medi marí: la minva de peix, concretament de peix blau al Mediterrani. A través de la sobreexplotació, la pesca abusiva i, fins i tot, de la contaminació, estem fent que la quantitat de peix que hi ha al nostre mar cada cop sigui menor. Les sàrsies que, anteriorment varen ser tan útils pels nostres avis, ara resulten ser eines agressives, que destrueixen els sòls marins i que capturen i arrasen amb tot el que es troben per davant. D'aquesta manera, iniciï una recerca plàstica que em permeti parlar d'aquest tema seguint el meu procés de treball fins a dia d'avui.

Paraules clau: instal·lació, mar, sàrsia, pesca abusiva, Mediterrani

ABSTRACT

“Sarsia” is the title given to the installation I exhibit as my Final Paper for the Fine Arts Degree. This installation, made on the field of engraving, is a criticism to the natural disaster that we, as humans, are causing to the sea environment: the decline of fish, especially of Mediterranean blue fish. Because of the overexploitation, the abusive fishing and even the pollution, we are causing that the amount of fish in our seas is being less and less. The fishing nets that previously were so helpful to our grandparents are now being aggressive tools that destroy the marine soils, catch and kill everything they find ahead. Thus, on this way, I start a plastic research that allows me to speak up about an issue that has been crucial to my my work process up to this day.

Keywords: installation, sea, fishing nets, abusive fishing, Mediterranean

---

¹ Teixit (sintètic o natural) amb fils nuats formant una retícula de malles quadrades o rombals. *Sàrsia* és l'equivalent, en la varietat dialectal nord-occidental del català, de *xarxa* (en varietat oriental)

[...] En altres temps la mar era generosa com ho era ell. Les barques de bou eren les grosses, les dels valents que s'allunyaven més que ningú d'en terra. La faena de tot un dia podia convertir-se en un èxit en arribar a port. La llonja plena de peix: Au! Peixet del bo! Palaetes i esparrallons! Moxarretes de la sàrsia! Lluç de bou, mollet, sardina, gambes, escrites del bou! I això no era només tindre el pa assegurat. Tothom comentava les robes de peix que havia agafat tal o tal barca, els duros que s'havien comptat de part de cada setmana [...]

La mar de mon iaio Ramontxe. Àngels Castellà

A prop del mar *Near the sea*

Sempre he tingut la necessitat d'estar prop del mar. Quan no el noto, o no el sento, m'ofego. En aquesta fixació que tinc pel medi marí, crec que hi tenen a veure dos factors. El primer, és que és el meu hàbitat natural. Hi sóc molt a prop des de que vaig nàixer. Sóc de l'Ametlla de Mar, una població costanera de les Terres de l'Ebre, una de les poques que queden a Catalunya que segueix cultivant una llarga tradició marinera i, on encara és freqüent veure descarregar de les barques de pescadors les seves captures diàries.

El segon factor, és més íntim. A casa, les tres germanes passàvem els estius amb la mare, mentre que el pare treballava de mariner a una barca que passava llargues temporades a les Illes Balears. En certa manera, quan era petita, el mar em separava del meu pare i, alhora, era un vincle que m'hi unia.

Recordo amb nostàlgia com, a finals d'estiu, quan el meu pare tornava, ens portava records marins del seu viatge. Ens duia petxines,

cargols, nacres... Ara, quan passejo per una platja i veig aquests mol·luscs, sempre recordo aquells retrobaments amb el meu pare.

Segurament, és per això que m'han interessat les deixalles naturals que podem trobar a la vora de la platja i a partir de les quals he realitzat alguns dels meus projectes.

Així, tots els meus treballs tenen el mateix tema com a punt de partida: l'essència del Mediterrani, al qual em sento arrelada i en deute per tot el que cada dia em regala. El fet que el mar i tot el que l'envolta sigui per a mi un tema recurrent en els

meus projectes, en certa manera m'allibera i, alhora, es converteix en una necessitat, ja que d'alguna manera o altra fa que el tingui més a prop i aquesta dedicació cap a ell fa que, jo mateixa, em senti com un peix a l'aigua.

Precisament, en aquest Treball de Final de Grau, torno a tenir la necessitat de parlar d'un tema relacionat amb el nostre mar: la minva de peix, concretament de peix blau. Es tracta d'un tema incòmode i preocupant, no només per la població en general sinó per tantes famílies que encara viuen de la pesca, com és el cas de la majoria de gent del meu poble.

Breu recorregut artístic
Brief artistic tour

Dendro. 2016
Acció documentada amb fotografia

dendro²

dendro

Dendro és una intervenció efímera en el paisatge realitzada durant el 2016. Es tracta d'una acció a un tronc d'un arbre que fa molts anys va arribar a la platja del Rivellet de l' Ametlla de Mar amb un temporal de mar situant-lo al capdamunt de les roques. Aquest tronc era d'unes dimensions considerables i, tot i tenir una bellesa extraordinària, es començava a degradar.

Amb aquesta acció tractava de donar-li un valor escultòric, per això vaig intentar tapar-li les ferides i pintar-les de color daurat. El color daurat feia que la llum s'hi reflectís i, alhora, la llum potenciava el color i la brillantor que contrastaven amb l'opacitat de la fusta del tronc de l'arbre. La llum canviant, depenent de l'hora del

dia, feia que la brillantor, les ombres, les formes i, fins i tot el color daurat, anés donant vida al tronc fent-lo canviar constantment.

El procés, que va resultar ser laboriós i costós, em va obligar a estar prop del tronc molt de temps. Tocar-lo i treballar amb la seva fusta va ser un plaer, per això li vaig donar molta importància al procés, gairebé tant com al resultat final. El tronc, per mi era una ofrena del mar, i necessitava dedicar-m'hi per tal de curar-li les ferides que el temps i les persones li havíem fet durant tants anys. Va ser curiós, però un parell de mesos després d'haver realitzat l'acció, va haver-hi un temporal molt fort que va endur-se el tronc d'allà on havia estat durant tant de temps (vint anys, potser).

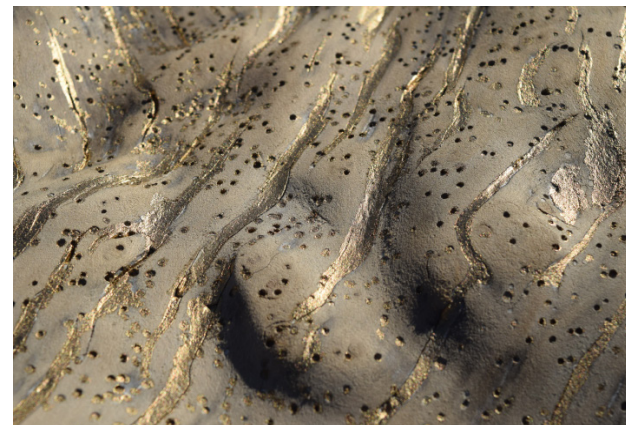
---

² Forma prefixada del mot grec *déndron*: "arbre".

Dentro. 2016
Acció documentada amb fotografia
Imatges del procés (desembre 2016)

Dendro. 2016
Acció documentada amb fotografia

Petjades marines

Marine footprints

Resseguint el camí encetat fins llavors, en aquest projecte titulat *Petjades marines*, pretenia treballar el tema de la platja. Personalment, la platja m'interessava com a lloc de contacte entre la terra i el mar. En conseqüència, vaig dividir el meu projecte en dues parts: la primera dedicada al taller de litografia i la segona al taller de gravat.

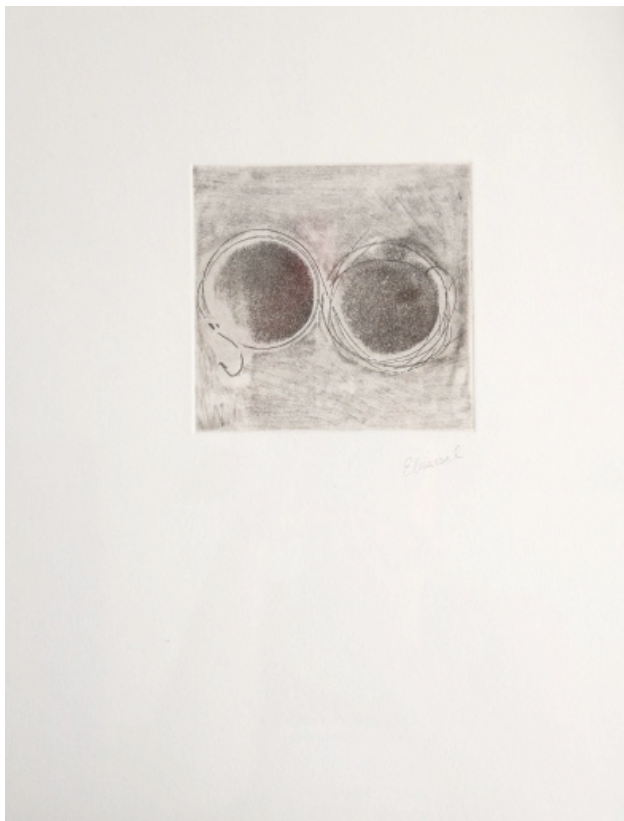
Així, la primera part del projecte, la realitzada al taller de litografia, està formada per 5 estampes. Aquestes estampes són 5 peixos imaginaris realitzats a partir de composicions d'altres estampes fetes anteriorment amb la tècnica japonesa del *Gyotaku*. també de pedres, herbes,

bargallons, fils, algues i d'altres material que vaig trobar a la platja. Així va ser: vaig estampar peixos reals sobre paper japonès amb tinta xina. D'aquesta manera, vaig crear gyotakus d'una dorada, d'un rêmol, de rogers, de gambes... i també de pedres, herbes, bargallons, fils, algues i d'altres material que vaig trobar a la platja.

Finalment, tot aquest material em va servir per poder dur a terme les cinc estampes al taller de litografia. En concret, els meus gyotakus van ser el punt de partida per realitzar els planxes fotosensibles que després em permetrien estampar amb la premsa directa.

Petjades marines. 2015
Detall de la sèrie 1.
Litografia. 67 x 50 cm

Petjades marines. 2015
Detall de la sèrie 2.
Gravat. 42 x 29 cm

D'altra banda, la segona part del projecte, corresponent al taller de gravat, també consta de cinc estampes. Totes elles estan realitzades amb la tècnica del vernís tou sobre planxes de zinc quadrades de 12,5 cm i, per fer-les, he utilitzat directament el material que vaig trobar a la platja.

Les estampes d'aquesta segona sèrie simulen els rastres o petjades que la mar deixa damunt l'arena en ensopegar amb aquestes deixalles naturals.

Banc de sardines

Sardines school of fish

Banc de sardines Aquest projecte és un mural de grans dimensions que simula un banc de peixos. Vaig jugar amb la sobreposició d'imatges i desplaçament en diferents direccions d'una planxa de linòleum petita (10 cm x 25 cm) per crear la sensació de moviment.

La tècnica de gravat utilitzada és el linòleum, estampat manualment amb un bàrem sobre paper d'arròs Wenzhou de 30 grams. Les dimensions finals del projecte són de 97 centímetres d'amplada i 10 metres de llarg.

Banc de sardines. 2015
Detall de l'estampació manual de
linòleum sobre paper Wenzhou de 30g

Maleta olfactiva. 2015

Maleta olfactiva

Olfactory suitcase

L'enyor cap a la meva terra em va permetre crear aquesta *Maleta olfactiva* que contenia 9 pots amb diferents plantes i altres coses la olor de les quals em transportava prop de la meva població. Els pots tenien, per exemple, romer, farigola, matoll, terra humida, oli d'oliva, alga... entre d'altres. El fet de tractar-se d'una maleta petita em facilitava el seu transport en els meus canvis d'ubicació, que en aquella època van ser constants. Cada pot portava la seva etiqueta identificativa amb el nom i el dibuix del que es tractava.

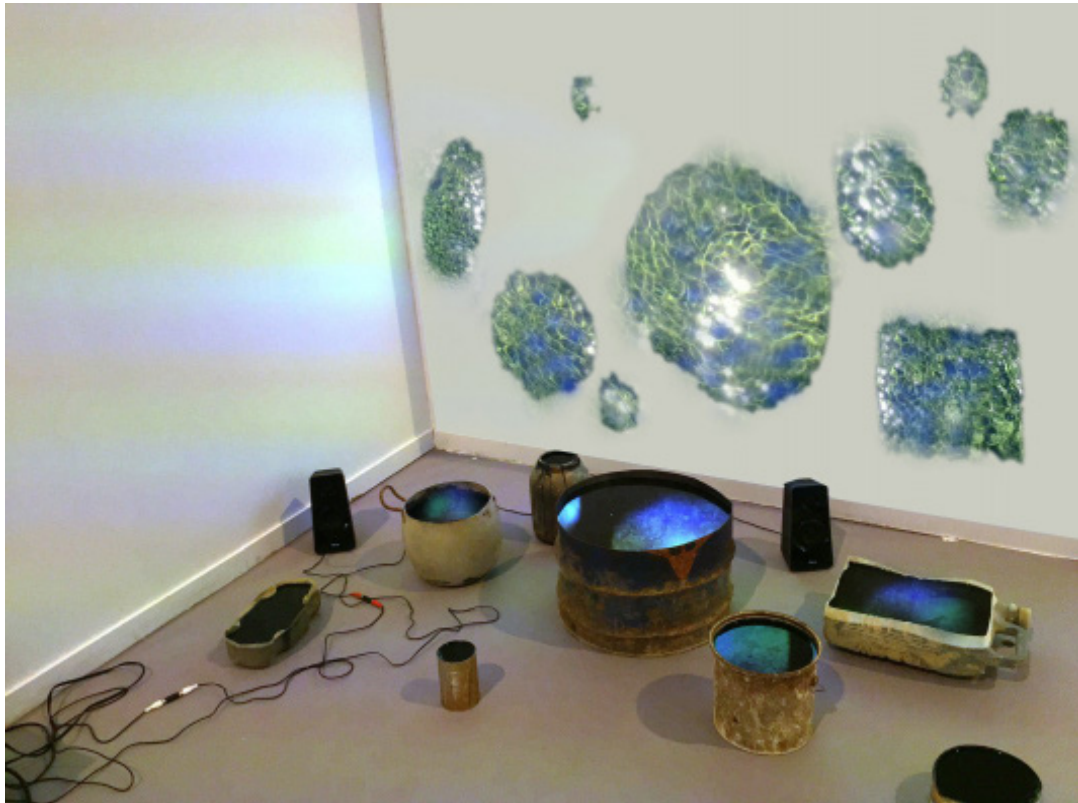

Referents
References

“La superfície marina és com un vel que el plàstic imita. Els vels
protegeixen però també oculten realitats”

Eulàlia Valldosera

La mar de plàstic, 2006.
Instal·lació videogràfica
Eulàlia Valldosera

Així comença el text que acompanya el treball *La mar de plàstic* (2006) d'Eulàlia Valldosera³. En aquesta obra l'artista duu a terme una crítica sobre la destrucció del medi marí. Valldosera, a partir d'una instal·lació i una sèrie fotogràfica, també amb el mar de fons, assenyala la toxicitat actual de les nostres aigües. Igualment, jo també vull denunciar aquesta circumstància en el meu treball.

Tal i com explica Jaume Vidal Oliveras⁴ al seu article publicat a la revista

digital *El Cultural*, “la llum, tal com l'utilitza Valldosera, és un material “miraculós” que transforma les coses, i quant més simples siguin els procediments, més espectacular és el resultat”⁵. De fet, Valldosera no amaga mai els instruments que utilitza i això fa que s'exageri aquest efecte que el crític descriu com a “miraculós” i que l'artista aconsegueix a partir de la il·luminació. Personalment, intentaré jugar amb la il·luminació amb l'obra de Valldosera com a referent.

---

³ Eulàlia Valldosera (Nascuda l'any 1963 a Vilafranca del Penedès), va iniciar la seva formació artística a l'Escola de Belles Arts de Barcelona i, posteriorment, va completar els seus estudis a Amsterdam, on també va començar la seva carrera artística amb una obra titulada *El melic del món*, un treball de caràcter introspectiu on l'artista opta per deixar de banda els llenguatges artístics canònics a favor de noves pràctiques artístiques per reflexionar sobre el mateix cos com a punt de partida per relacionar-se amb el món que l'envolta, una temàtica que explorarà progressivament en les seves obres posteriors. Aquestes han anat prenent un caire marcadament crític, i han fet que l'obra de Valldosera sovint sigui qualificada d'“art polític”

⁴ Professor de la UAB (Barcelona), crític d'art i autor del llibre *Galerisme a Barcelona, 1877-2012*, *Descobrir*, defensar i difondre l'art

⁵ Disponible a: <http://www.elcultural.com/revista/arte/Eulalia-Valldosera/13281>

Per a mi, la il·luminació també és molt important. La llum en si mateixa és una de les particularitats del Mediterrani i les terres que l'envolten. De fet, sempre que condueixo de tornada cap a la meua població noto un canvi molt gran en la llum. No només en ella. El cel s'eixampla. El cel és molt més gran i la llum és present a tot arreu, es filtra per tots els racons, ho banya tot i amb la seva escalfor em dona vida i confort. Al meu poble, la llum reflectida pel Mediterrani, no queda empresonada per edificis alts ni per muntanyes properes, com a

Barcelona. Tothom necessita la llum per viure, tothom la percep, i, per a mi també, és imprescindible. És per això que m'agrada utilitzar la llum en els meus treballs. La utilitzo per donar força a allò que vull explicar.

Igual que Valldosera, altres artistes m'han servit de motivació i d'inspiració. De fet, el meu treball sorgeix d'una proposta plàstica que va fer Mario Pasqualotto⁶ anomenada *Ànima... més llum! Ànima... res més!*⁷, la idea del qual em va semblar interessant per poder partir en el

desenvolupament d'alguns dels meus treballs.

Tal i com explica Claudi Puchades, artista plàstic i comunicador cultural, al seu blog, "Pasqualotto connecta de manera molt natural amb els principis conceptuals i funcionals de l'art *povera*, projectant el seu encant estètic i la seva força ètica, amb rerefons social i ecològic de consum sostenible i creativitat infinita, en fronts tan diversos, com ara, instal·lacions, performances, escultures, pintura, joies, dibuixos..."⁸

---

⁶ Mario Pasqualotto (nascut l'any 1953 a Barcelona) és un artista d'amplis interessos: la seva activitat creativa abasta diferents camps de les arts plàstiques. Va exposar per primera vegada la seva obra a Itàlia i Espanya el 1975, amb exposicions posteriors a diverses ciutats europees. Pasqualotto en general treballa en sèrie i cada projecte consisteix en l'acumulació de grans quantitats de materials

⁷ El títol de l'exposició és un tribut al precursor del romanticisme alemany Goethe. D'aquesta manera recorda les paraules que el pensador i literat va exclamar en el seu llit de mort: més llum!

⁸ Disponible a: <http://claudipuchades.blogspot.com.es/2013/02/mario-pasqualotto.html>

Cami que calla fragàncies en silenci, parlen les flors, 2006
Ferro, metacrilat, llum neó, bosses de plàstic
Mario Pasqualotto

Jocs d'amor, 2005
Ferro, metacrilat, llum neó, bosses de plàstic
Mario Pasqualotto

També, les videoinstal·lacions d' Eugènia Balcells¹⁰, m'han servit per veure com a partir de la projecció i la instal·lació puc jugar i combinar elements que ja havia treballat anteriorment com per exemple les olors (*Viatge olfactiu*, 2015), el so (*Records d'un viatge comú*, 2015) o la llum per reflexionar sobre l'abocament massiu de tòxics i, concretament, la pesca abusiva. Precisament, amb la videoinstal·lació que va presentar l'any 1989, a la Sala Montcada de la Fundació

“La Caixa” i, que va anomenar *Exposure Time*, Balcells parteix d'una reflexió sobre la memòria personal i col·lectiva davant la renovació i transformació que estava experimentant la ciutat de Barcelona amb motiu dels Jocs Olímpics.

Entre l'arena i les roques de la platja on actualment està construïda la Vila Olímpica, l'artista va descobrir tot tipus de restes de construccions anteriors, que estaven sotmeses

de forma constant a l'acció erosiva del mar. Trossos de parets de maó desgastats i ardonits, fragments de mosaics i rajoles d'interior de vivendes, restes de paviment de carrers, fragments de màrmol... A partir de la transformació d'imatge i so, Balcells fa una reflexió sobre l'obrir i tancar d'ulls, el pas del dia a la nit o, fins i tot de la vida a la mort. En aquesta peça, el mar es converteix en símbol d'origen però també de destrucció i recreació del món.

---

¹⁰ Eugènia Balcells (Barcelona, 1943) és una artista visual de Catalunya, considerada una pionera de la creació audiovisual catalana. Diplomada en arquitectura tècnica, els seus començaments artístics en els anys 70 van estar lligats a l'art conceptual català i a la crítica sociològica, la societat de consum i els mitjans de comunicació. Balcells es va familiaritzar amb el vídeo i la creació audiovisual als Estats Units, on la popularització del vídeo coincideix amb l'articulació de la segona onada de feminisme i representa per a moltes dones la possibilitat de redefinir el llenguatge artístic des d'experiències femenines de creació, noves maneres d'analitzar i interpretar la realitat, de representar l'alteritat i d'explicar-se com opera la subjectivitat en el coneixement del món. Eugènia Balcells s'ha caracteritzat per la creació d'estructures lumíniques, de construccions simbòliques, definint la llum com a eix central de tot el seu treball, encara que en cada moment ha estat implicada en la realitat social i personal del seu entorn vital

Exposure time, 1989
Videoinstal·lació
Eugènia Balcells

Otras geologias, 2005
Daniel Canogar

Dins la temàtica de l'abocament massiu, l'obra de l'artista visual madrileny Daniel Canogar¹¹, concretament amb l'exposició *Vòrtex* (2011) o *Otras geologías* (2005) em servirà per tenir present que amb els objectes que la societat descarta, trobats a contenidors, es poden crear imatges molt espectaculars, estèticament belles i poètiques, que poden ser una crítica al consum de masses i a l'excés visual. Però sobretot, de Canogar em quedo amb el fet que fa que l'espectador entri i participi en la seva obra, que no es queda com a simple observador sinó que hi interacciona.

---

¹¹ Daniel Canogar (Madrid, 1964) va rebre un màster amb especialització en fotografia de la New York University i l'International Center for Photography el 1990. Com a artista visual treballa amb fotografia, vídeo i instal·lació

Mètode i procés
Method and process

Fa temps em vaig adonar que el meu treball, en realitat, es basava en una mena de ritual que tenia tendència a les acumulacions i les repeticions. De fet, en l'apartat que he presentat anteriorment¹³ s'observen aquests treballs basats en aquest procés: des del banc de sardines on a partir d'una sola planxa de linòleum vaig crear un banc de peixos fent-ne milers de repeticions de la mateixa, fins a la maleta olfactiva que contenia també una acumulació de pots on havia anat guardant diferents plantes aromàtiques que em recordaven i em transportaven cap al meu territori.

Aquesta repetició i acumulació d'imatges en el meu treball l'utilitzo perquè m'hi sento a gust i còmoda, em relaxa i em fa sentir segura del que faig.

D'altra banda, el meu treball comença sempre des d'una descoberta quotidiana que, de cop i volta, per mi es converteix en molt més. Normalment aquestes descobertes sempre estan relacionades amb el mar i l'essència del Mediterrani per tot el que per mi significa. Aquesta descoberta resulta ser per mi un estímul molt fort que em condueix a tenir la necessitat

d'utilitzar-lo en algun dels meus projectes.

És el cas de la vivència de la formació d'una mola de peix a partir d'una experiència fent snorkel a les Illes Medes i que posteriorment vaig plasmar al *Banc de sardines* (2015), d'un viatge amb veler per tota la costa catalana a *Arxiu de records d'un viatge comú* (2015) o la recollida d'olives al camp dels meus pares a *Maleta olfactiva* (2015).

El meu actual projecte, com els anteriors, també té procedència d'una vivència quotidiana.

En un primer moment, volia utilitzar el plàstic per fer una instal·lació. La idea va sorgir a partir del record d'una de les experiències del meu pare en un dels seus viatges en vaixell pel Mediterrani. Existeixen autèntiques illes de deixalles flotants gegants als oceans. Igualment, en el nostre mar també n'hi ha, per bé que de menors dimensions. Són petites deixalles que es van desplaçant a causa de les corrents marines i els vents fins que topen amb terra ferma.

La meva idea era fer una crítica d'aquest fet. Després de molts dies de pensar i de realitzar proves amb diferents tipus de plàstic (cosint, teixint, projectant...), els resultats no em convencien perquè el material no em resultava agradable de treballar i el resultat no em motivava perquè pensava que era estèticament lleig.

Passejant pel port de l' Ametlla de Mar l'hivern passat, on feia temps que no hi anava, vaig observar com només arribava una barca de la llum. Anys anteriors, el Port de l' Ametlla de Mar era un dels ports de Catalunya amb més flota pesquera, sobretot en barques de la llum, després de Tarragona i Sant Carles de la Ràpita. El que més em va sobtar va ser que després d'amarrar, els mariners agafaven la poca sardina acabada de pescar i la tiraven un altre cop al mar, amb caixa i tot. Em vaig esglaiar i a partir d'aquest moment vaig sentir la necessitat de buscar informació sobre el que estava passant i explicar-ho. Va ser llavors on vaig decidir deixar la idea del plàstic per continuar treballant-la més endavant.

Detall de les caixes
utilitzades a
Sàrsia, 2017

Sàrsia, 2017
Videoinstal·lació
Detall

Tal i com explica Agnès Llorens al seu article al diari El Punt Avui¹⁶, es va passar de 8 milions de captures de sardina l'any 1999 a 242.000 quilos el 2015¹⁷. Les dades són alarmants. Llorens explica que el problema del peix blau és molt greu i que tot i haver-hi diverses iniciatives i mesures per poder garantir uns nivells mínims de peix, no se sap ben bé la causa del que passa a les nostres costes. En la mateixa línia, com indica Llorens, el president de l'Associació de Peix Blau de Tarragona Agustí Rillo va afirmar que “no sabem quina és la causa del que passa a les nostres costes, si és un tema de contaminants o a causa de la baixada del plàncton i

fa anys que esperem la resposta”.

Com que el peix blau petit ha sigut tradicionalment abundant (només cal tenir en compte la dada esmentada més amunt per a l'any 1999), el seu preu ha sigut sempre baix. El cas és que el preu del peix blau és tan baix que al patró de la barca de pesca no li surt a compte vendre'l. Com que aquell dia aquells pescadors no havien tingut una bona jornada de pesca, el preu que els pagaven per la sardina que havien agafat no els cobria ni les despeses d'haver desamarat la barca del port, és a dir de la gasolina. D'alguna manera ho estaven reivindicant.

---

¹⁶ Llorens, A. “Pesca sostenible, de nou” dins El Punt Avui del 10 de novembre de 2015. Disponible a: <http://www.elpuntavui.cat/territori/article/11-mediambient/913241-pesca-sostenible-de-nou.html>

¹⁷ Agnès Llorens, periodista tarragonina ha treballat a diaris com El Punt Avui i La Vanguardia

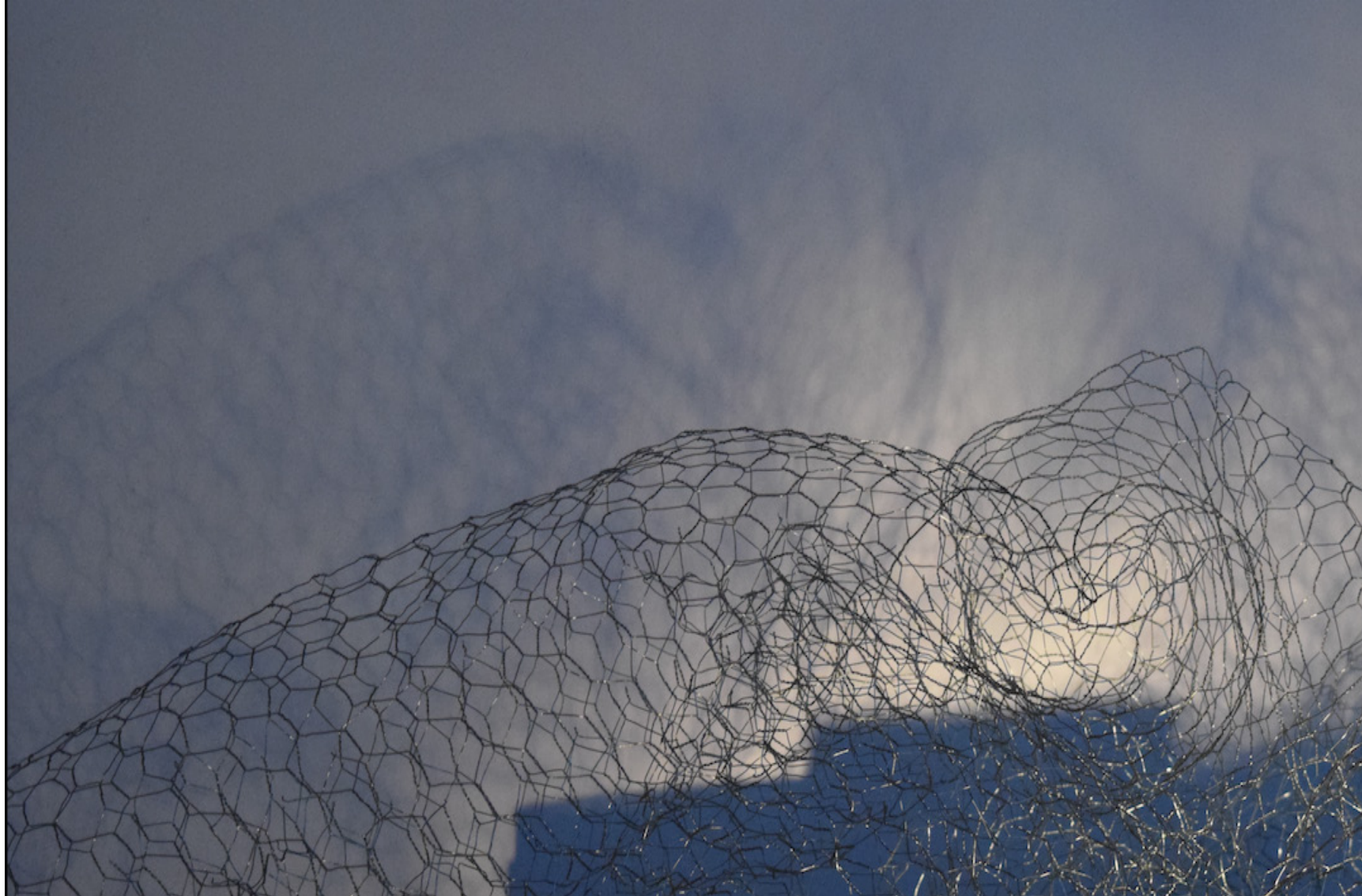
Aquesta problemàtica, no només existeix al meu poble, sinó que es fa extensa a tota la Mediterrània ja que cada cop més s'utilitzen sàrsies de forats més petits i de forma més agressiva. Aquest tipus de pesca, anomenada "arrossegament" es fa servir perquè econòmicament surt més a compte però fa malbé tot el fons marí. Tal com diu el nom, una barca arrossega una sàrsia amb uns ploms que arriben fins al fons del mar. Aquesta sàrsia s'emporta tot el que troba per davant. Fins i tot aixeca roques, arrenca algues i remou tots els sediments. No té miraments amb el medi ambient.

De vegades, quan es recull la sàrsia, els

pescadors s'emporten alguna sorpresa desagradable com per exemple, algun dofí, tauró o tortuga enganxat a la sàrsia i, sovint, morts.

Aquesta sàrsia, per mi, resulta una eina amb molt mala imatge. Crec que per si sola, ja té una imatge crítica. Una sàrsia és una malla que s'ha utilitzat des de fa molt anys per pescar però, avui en dia, per mi té un altre significat. El seu ús (o mal ús) empresona, destrueix i, fins i tot, mata tot el que troba per davant. És una arma de destrucció molt potent que ofega el mar i poc a poc el va destruint.

Sàrsia, 2017
Videinstal·lació
Detall

Sàrsia, 2017
Videoinstal·lació
Detall

De fet, una de les iniciatives actuals és promocionar la pesca amb aquest tipus d'embarcacions, ja que la pesca de la llum o, coneguda també com pesca d'encerclament, és un sistema molt antic que utilitza un mètode sostenible: no malmet l'entorn i permet pescar exemplars de mides mínimes per tal de garantir el futur de les espècies, al contrari de les barques d'arrossegament, que destrueixen el fons marí.

Llorend explica molt bé el funcionament de la pesca de la llum: “ a plena nit, dues barques

pesquen en alta mar. La més petita il·lumina el fons per atraure l'atenció dels peixos i provocar que pugin fins a la superfície, mentre que la segona –la barca gran– allibera una xarxa que es desenrosca de manera circular. La malla actua com un embolcall que atrapa els peixos i permet poder capturar-los neta-ment, sense perjudicar cap estructura marina de l'ecosistema local”. Jo, com en la pesca de la llum, intentaré captar la mirada de l'observador utilitzant també la llum, de manera que poc a poc, de manera subtil, s'apropin i reflexionin sobre el tema que proposo.

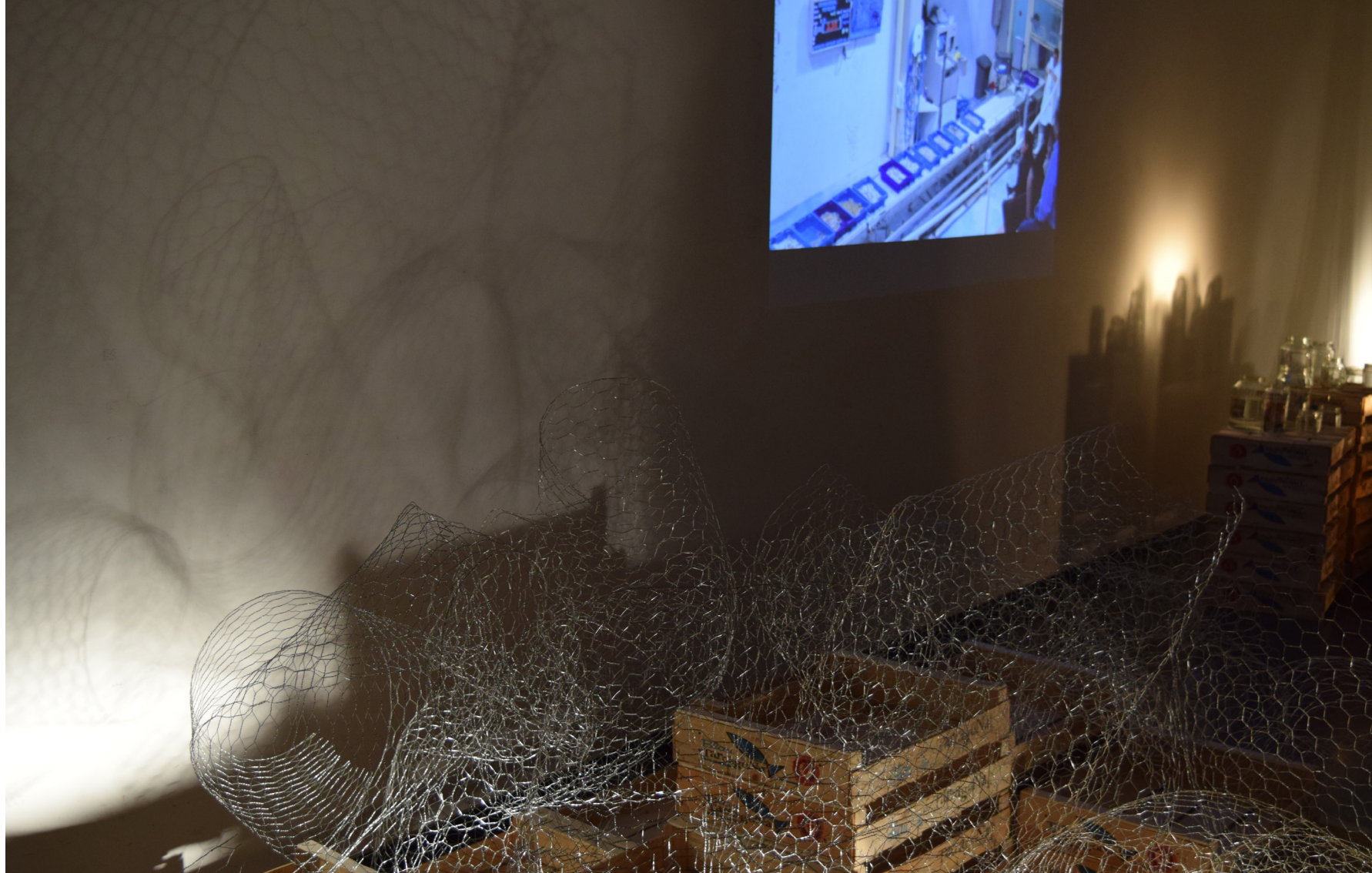
També he de remarcar que, des de feia temps, sentia la necessitat de treballar amb la caixa de fusta del Peix Blau de Tarragona, ja que en molts dels meus passejos a peu per la costa era una de els deixalles humanes que em trobava sovint entre altres deixalles naturals. Aquestes deixalles em feien reflexionar sobre el perquè arribaven fins la sorra de la platja. Ara entenc que, a banda de la fatalitat o el vent, el causant que hi hagin caixes de peix a la deriva pot ser també l'enrabiada justificada d'algun pescador que les hi ha atorgat un viatge i una finalitat no esperada. Aquestes deixalles són, en realitat,

una protesta.

Així doncs, el primer que vaig fer va ser posar-me en contacte amb la Confraria de pescadors de l' Ametlla de Mar per informar-me de com anaven les coses. Allà em van comunicar que les poques barques de la llum que quedaven ja no arribaven a l' Ametlla: anaven directament a Tarragona. La subhasta del peix es feia a les 15 hores.

Em van donar algunes capsas de fusta que vaig tenir a casa un temps per anar fent proves i continuar amb el meu ritual d'acumulacions.

Sàrsia, 2017
Videoinstal·lació
Detall

Sàrsia, 2017
Videoinstal·lació
Detall

Aquestes capses buides ja em feien reflexionar sobre l'absència. En un primer moment vaig pensar en fer una acumulació i deixar-les buides. Més endavant, vaig incorporar a dintre retalls de diari amb notícies sobre la minva del peix, però ho vaig descartar perquè em semblava molt obvi.

Una tarda entre setmana vaig poder entrar a la subhasta i vaig gravar un vídeo. El més sorprenent és que en aquesta subhasta no havia gens de peix blau.

Reenganxant el tema de les capses i reflexionant sobre la sàrsia, vaig pensar que a sobre les capses buides podria col·locar

una malla que fos d'un material agressiu, com per exemple la malla de galliner, i que a la vegada podia il·luminar i projectar-la a la paret. Les proves em van sorprendre perquè aquesta projecció de la malla d'alumini a la paret resultava ser molt poètica. La llum provocava un contrast molt gran entre la malla agressiva i la suavitat de la projecció a la paret. Aquesta projecció, semblava una onada, com si el mar estigués enfadat.

Després d'aquesta idea també vaig pensar que podria fer alguna cosa amb pots de vidre. A casa meva els pots de vidre els utilitzaven molts cops per fer salaons, com ara anxoves. Així que vaig realitzar algunes proves.

L'aiguada que projectava la llum a través del pots de vidre em resultava molt familiar, m'apropava al mar al mateix temps que no hi era. També em parlava d'absència. Vaig decidir imprimir algunes notícies amb paper acetat per poder veure si a partir del vidre les podia projectar a la paret però va ser molt difícil d'aconseguir. Els pots havien d'estar molt a prop de la paret i finalment no era el que volia. Tot seguit, vaig provar d'omplir alguns pots d'aigua bruta i alguns de notícies impreses amb acetat. El resultat s'apropava al que buscava i, crec que el fet de que estiguin les notícies dins dels pots buits i que l'observador s'hi hagi d'apropar per llegir-les fa que es faci més visible un problema que molts cops

queda tapat pel dia a dia: la minva del peix blau.

Amb el vídeo, les capsas, els pots ja tenia prou material per fer una instal·lació però em va arribar a les mans un rall¹⁸. Aquest rall projectat a la paret seria el que atraparia tota la instal·lació, a l'igual que ho fan les barques d'arrossegament.

També m'adono, que intento utilitzar la llum per projectar aquest elements al darrera. Utilitzo la seva ombra per parlar del mar i sobretot intento crear imatges poètiques per fer una crítica sobre el que em preocupa, aquest mar que m'ha pres i m'ha aportat tantes vivències.

---

¹⁸ Ormeig de pesca que consisteix en una xarxa de forma circular guarnida de ploms en tot el seu perímetre i proveïda, al centre, d'una corda, que serveix per a tancar-lo i cobrar-lo

Sàrsia, 2017
Videoinstal·lació
Detall

Sàrsia
Net

Així doncs, sense deixar de banda la meua fixació pel mar Mediterrani, *Sàrsia* resulta ser una crítica a la minva de quantitat de peix al nostre mar, sobretot de peix blau. És una instal·lació que consta bàsicament de tres parts.

En primer lloc, la part més poètica, situada a la dreta. Hi ha una cinquantena de caps de *Peix blau de Tarragona* buides. Aquestes caixes són la unió cap al meu territori (són de Tarragona) i ens fa reflexionar sobre l'absència (estan buides).

A sobre d'aquestes caps hi ha una malla agressiva, d'alumini, que és projectada a la

paret recordant-nos la sàrsia que tan útil ha estat durant molts anys al pescador i a l'ésser humà en general i, que ara, està destruint el nostre mar a causa d'una pesca abusiva i agressiva. Aquesta sàrsia provocativa projectada també recorda el nostre mar, que en algun moment pot semblar enfadat.

També ens fa reflexionar sobre l'absència la segona part de la instal·lació, situada a l'esquerra. Els pots de vidre que sovint s'utilitzen per fer salaons i conserves de peix estan buits. Alguns plens d'aigua bruta, contaminada, i d'altres plens de notícies o imatges documentals, impreses digitalment sobre acetat, que parlen de la desaparició del peix blau. Aquests pots de vidre també són

projectats a la paret. Ambdues projeccions s'uneixen amb la projecció de la tercera part, situada al mig.

La tercera i última part de la instal·lació és un vídeo de la subhasta de peix de l'Ametlla de Mar, un vídeo actual i hipnòtic on es veu passar el poc peix que es treu de les barques quan arriben a port i es subhasten als diferents comerços.

Finalment, la projecció d'un rall a una cantonada de la instal·lació fa que es recreï un ambient d'estar dins d'una sàrsia. Aquesta sàrsia embolcalla tota la instal·lació o sala, com ho faria una sàrsia d'arrossegament.

FITXA TÈCNICA

Sàrsia, 2017

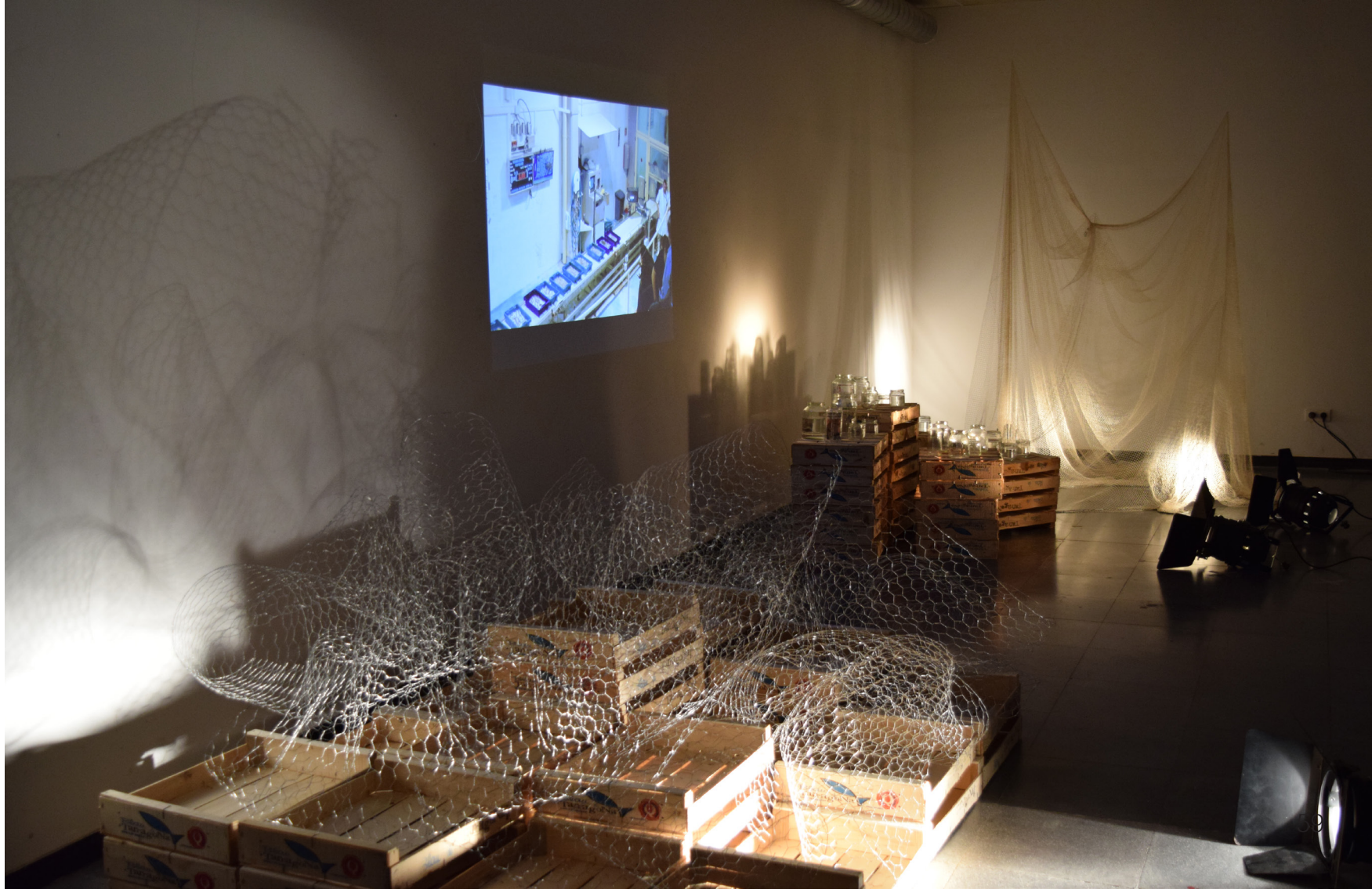
Videoinstal·lació

Material emprat:

- 80 Capses de peix blau de Tarragona
- 25 m de malla de galliner
- 20 pots de vidre
- rall
- aigua bruta
- 3 focus
- Notícies impreses sobre acetat (impressió digital)
- vídeo
- ordinador i projector

Dimensions: 12 m x 6m

Sàrsia, 2017
Videoinstal·lació
Esther Marsal

Conclusions
Conclusions

La meva estada a la Facultat de Belles Arts ha estat llarga pel fet d'haver de compaginar els meus estudis amb la meva feina de mestra. De fet, però, els 6 anys que he estat assistint a les diferents matèries que componen el Grau han estat totalment riques per a mi, totes m'han aportat reflexions, referents, correccions i guies per conduir-me cap al meu propi procés artístic i a consolidar el meu llenguatge amb el qual treballar.

Malgrat les dificultats personals, estic satisfeta amb el meu discurs i la meua línia de treball, que considero que s'han mantingut prou estables.

Treballar i produir és per mi una necessitat, em fa sentir bé. Hi ha gent que necessita escriure, hi ha gent que necessita córrer... jo per

sentir-me a gust necessito observar la realitzat i després plasmar la meua visió personal d'alguna manera plàstica, sobretot d'una manera manual, ja sigui dibuixant, pintant o explicant-ho d'alguna manera no verbal.

Però llegir i escriure, a la vegada, també em fan entendre millor el meu treball i m'ajuden a processar allò que vull explicar, com ho vull explicar i a decidir a qui li vull explicar. De fet, no cal dir que llegir resulta sumament necessari per conèixer referents, ja sigui artístics o literaris.

El projecte *Sàrsia* és el treball que conculou aquesta etapa, plena de vivències tan positives com negatives. Aquest Projecte de Fi de Grau m'ha permès posar en pràctica moltes de les coses

que he après des que vaig entrar per la porta de la facultat.

Sàrsia, doncs, és el resultat d'aquest procés. De fet, aquest treball en si mateix ja és una reflexió de la instal·lació que presento, que no deixa de ser una crítica d'un tema que em preocupa i que, un altre cop, té relació amb el mar. Aquesta reflexió m'ha servit per entendre el que faig i perquè ho faig: com la vivència, l'experiència en la quotidianitat, l'acumulació i la repetició com a ritual m'ajuden i em porten a crear. També m'ha ajudat a enriquir-me en molts altres aspectes personals. Tots els meus treballs m'acaben retornant al mar, segurament per la nostàlgia que em provoca.

L'enyor del cel, de la llum, de la terra i de l'olor del mar són la meua història: jo mateixa.

Agraïments
Agreements

En primer lloc, gràcies a la meva família per aguantar-me les meves baixades i pujades d'estat d'ànim, especialment a Guillem.

En segon lloc, gràcies a la meva segona família: la Mariona, la Noelia, la Marta i l' Alícia, per fer-ho tot més fàcil.

En tercer lloc, gràcies a totes aquelles persones que m'he anat creuant pel camí i que m'han aportat moltes coses, especialment a la Mireia Feliu, pel bon camí mostrat.

Gràcies a la gent que practica certa credulitat envers el que faig, això em fa mantenir viva.

Bibliografia i webgrafia
Bibliography and websites

- Balcells, E; Bosch, E. (1996). *Veure la llum*. Barcelona: MACBA

- Valldosera, E; Marí, B-, Marzo, J.L; Villaespesa, M. (2009) *Eulalia Valldosera. Dependencias*. Madrid: Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía

Castellà, À. (2008) “La mar de mon iaio Ramontxe” a *Llibres Ebrencs*. Móra d'Ebre: Institució de les Lletres Catalanes i Ajuntament de Móra d'Ebre. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a <<http://rondallescodelavoradelfoc.blogspot.com.es/2007/09/llibres-ebrencs.html>>

Currey, M. (2013) *Daily Rituals: How Artists Work*. Knopf Publishing Group: United States, 23 d'abril de 2013. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <<https://sites.google.com/site/aetfgdfg5eryghdrg/-pdf-read-daily-rituals-how-artists-work-pdf-book>>

Llorens, A. (10 de novembre de 2005) “Pesca sostenible, de nou” a *El Punt Avui*. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <<http://www.elpuntavui.cat/territori/article/11-mediambient/913241-pesca-sostenible-de-nou.html>>

Puchades, C. (28 de febrer de 2013) “Mario Pasqualotto” a *El blog de Claudi Puchades*. Recuperat el 21 de maig 2017. Disponible a: <<http://claudipuchades.blogspot.com.es/2013/02/mario-pasqualotto.html>>

Rosenberg, K. (14 d'agost de 2014) “In Slender Filaments, a Cosmos Distilled” a *The New York Times*. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <https://www.nytimes.com/2014/08/15/arts/design/sarah-szes-triple-point-whittled-down-for-the-bronx.html?_r=0>

Vidal, J. (7 de febrer de 2001) “Eulàlia Valldosera” a *El Cultural*. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a <<http://www.elcultural.com/revista/arte/Eulalia-Valldosera/13281>>

- Balcells, Eugènia. Web personal. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <http://www.eugeniabalcells.com>
- Blog personal "Històries de mar". Disponible a: <https://historiesdemar.wordpress.com>
- Canogar, Daniel. Web personal. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <http://www.danielcanogar.com/es/bio>
- Col·lecció d'Art Contemporani del Caixaforum. Disponible a: <https://coleccion.caixaforum.com/obra/-/obra/ACF0369/Tiempodeexposicion>
- Pàgina web de la Galeria d' Art Maior. Disponible a: <http://www.galeriamaior.es/content.php?idioma=2&id=103>
- Pàgina web de les Terres de l' Ebre. Disponible a: <http://www.terresdelebre.travel/cat/Soporterecurso.php?id=1841#.WR4CPllqii4>
- Pasqualotto, Mario. Web personal. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <http://www.mariopasqualotto.net/>
- Valldosera, Eulàlia. Web persoal. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <http://eulaliavalldosera.com>
- Völker, Nils. Web personal. Recuperat el 21 de maig de 2017. Disponible a: <http://www.nilsvoelker.com>

